

WYPOWIEDZI ZALECAJĄCE W KSIĄŻCE DAWNEJ I WSPÓŁCZESNEJ

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2015

Wypowiedzi zalecające
w książce dawnej i współczesnej

NR 3326

Wypowiedzi zalecające w książce dawnej i współczesnej

pod redakcją

Marioli Jarczykowej i Bożeny Mazurkowej

z udziałem

Małgorzaty Marcinkowskiej

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Maria Wichowa

Spis treści

Słowo wstępne	7
Marek Job Naukowy i pseudonaukowy <i>προοίμιον</i> (<i>prooímion</i>) w literaturze greckiej. Archimedes i Strabon	9
Tomasz Sapota <i>Prooemia</i> w rzymskich tekstach naukowych	21
Iwona Słomak Teksty zalecające z perspektywy teorii wymowy i w praktyce. Ujęcie Jana Kwiatkiewicza	35
Mariola Jarczykowa Zalecenia staropolskich edycji przekładów Księgi Psalmów	47
Michał Kuran O wypowiedziach zalecających w polskich kronikach z XVI i początku XVII wieku	71
Iwona Rak O zalecających aspektach elementów ramowych w staropolskich edycjach dwóch postylli Jakuba Wujka	117
Anna Sitkowa O tekstach zalecających w postylli Marcina Białobrzieskiego	131
Monika Drożdżewicz Teksty zalecające w polskich mesjadach pasyjnych z XVII wieku	143

Anna Malińska	
Projektowanie kręgu odbiorców i procesu lektury w pasywnym tryptyku Augustyna Rakiewicza	157
Bożena Mazurkowa	
O wypowiedziach zalecających w polskich drukach z drugiej połowy XVIII wieku	169
Małgorzata Marcinkowska	
Zalecające aspekty przedmów do modlitewników z XVIII stulecia	195
Małgorzata Piecuch	
Zachęty do lektury <i>Kazań sejmowych</i> Piotra Skargi w przedmowach z XIX wieku	207
Beata Sołczyk	
O wypowiedziach zalecających w edycjach dramatów autorek z pierwszej połowy XIX wieku	225
Marek Stanisław	
Topika skromności w autorskich przedmowach do zbiorów lirycznych z pierwszej połowy XIX wieku	245
Teresa Banaś-Korniak	
Dawne i współczesne zachęty do lektury siedemnastowiecznego przekładu pieśni Horacego	283
Indeks osobowy	301

Słowo wstępne

Ogłaszaniu dzieł od początku towarzyszyły starania o zdobycie przychylności potencjalnych czytelników oraz – już w „erze Gutenberga” – zachęcenie ich do nabywania wydrukowanych tekstów. Trwałymi śladami owych zabiegów są zalecające wypowiedzi, zamieszczane w książce dawniej i dziś. Teksty te były niegdyś bardzo różnorodne, ale i w obecnych publikacjach występują w licznych wariantach. Dawniej umieszczano je w różnych miejscach: na karcie tytułowej, na jej odwrocie, w składkach poprzedzających publikowane dzieło lub na kartach dodanych po jego zakończeniu. Natomiast w książce współczesnej funkcje reklamowe najczęściej przejmują okładki – zarówno zamieszczane tam elementy graficzne, jak i przekaz słowny. Autorzy, drukarze, księgarze oraz inne osoby, którym z różnych względów zależało na promowaniu pisarzy i konkretnych utworów, starannie przygotowywali niegdyś literacką ramę wydawniczą dzieł, ponieważ sprzyjało to lepszemu nawiązywaniu relacji z odbiorcami. W tym zakresie współcześnie, w związku z nowymi możliwościami technicznymi, zmieniły się jedynie formy oddziaływania na potencjalnych czytelników.

Badania nad elementami delimitacji dzieła w dawnych edycjach (także zalecającymi) od kilku dziesięcioleci prowadzą pracownicy Zakładu Historii Literatury Baroku i Dawnej Książki na Uniwersytecie Śląskim. Są one inspirowane przez szkołę badawczą utworzoną przez Renardę Ocieczek na katowickiej polonistyce. Pokłosie wydawnicze tych studiów stanowią liczne książki i rozprawy, szczególnie monografie w całości poświęcone różnym elementom literackiej i edytorskiej oprawy dzieł¹. Wydawany obecnie tom kontynuuje te tradycje, kon-

¹ Zob. tomy zbiorowe: *O literackiej ramie wydawniczej w książkach dawnych*. Red. R. OCIECZEK. Katowice 1990; *Przedmowa w książce dawnej i współczesnej*. Red. R. OCIECZEK, przy współudziale R. RYBY. Katowice 2002; *Dedykacja w książce dawnej i współczesnej*. Red. R. OCIECZEK, A. SITKOWA. Katowice 2006.

centrując się na zalecających aspektach otwierających i zamykających książkę – od antyku po najnowsze publikacje, wydane już w XXI wieku.

Wagi pozyskania przychylności czytelników byli świadomi już starożytni, stosując sprawdzone chwytły retoryczne w przedmowach do dzieł naukowych. Autorzy podkreślali swoją skromność, pisali o możliwych niedoskonałościach pracy, wykorzystując różne techniki inwencyjne. Wskazywali walory dzieła, przybliżali ich tematykę, przekonywali o swym zaangażowaniu dla dobra odbiorcy. Nawiazania do tradycji antycznej sztuki wymowy spotykamy w rozważaniach teoretyków w epokach późniejszych, na przykład w pracach Jana Kwiatkiewicza, wykładowcy w kilku kolegiach jezuickich w XVII wieku.

Wypowiedzi zalecające wiążą się głównie z praktyką edytorską – od XV do XXI wieku, występują w dziełach bardzo zróżnicowanych gatunkowo i tematycznie. Zachęty do lektury odnajdujemy w listach dedykacyjnych, przedmowach, w aprobatkach cenzorskich, notach wydawniczych, w wierszach do czytelnika, stemmatach, w biogramach autorów, a nawet w marginaliach. Spotykamy je w książkach o tematyce świeckiej i religijnej, w dziełach twórców znanych i pisarzy *minorum gentium*, w imponujących woluminach *in folio* i w wydaniach broszurowych. W zachętach do lektury akcentowano erudycję i zalety autorów, artystyczne, dydaktyczne lub użytkowe walory dzieł, a także ich staranną szatę edytorską.

Piśmiennicze, literackie i graficzne elementy, tworzące oprawę tekstu głównego, nie były związane z nim na stałe. Dla kolejnych edycji mogły powstać nowe cząstki ramowe, inne pochwały dzieła i autora. Zastępowały elementy nieaktualne lub nieaprobowane przez innych wydawców. Wypowiedzi zalecające, jak przekonują badania, nie tylko promują dzieła, są też rodzajem instruktażu określającego – „jak czytać”, stanowią również swoisty gest rytualny, który tworzy wspólnotę autorów i odbiorców.

Łaskawy Czytelniku,

masz przed sobą książkę pożyteczną i starannie przygotowaną, z tekstami Uczonych z wielu polskich ośrodków akademickich. Reprezentują oni różne dyscypliny naukowe i zajmują się dziełami powstałymi na przestrzeni tysiącleci (od starożytności do XXI wieku). Artykuły, ze względu na temat uporządkowane chronologicznie, uświadamiają, jak doskonalono sztukę promowania publikacji, jak korzystano z doświadczeń poprzedników, jak wprowadzano odbiorców do lektury dzieła. Ufamy, że czas spędzony z tą książką będzie czasem przyjemnym i pełnym inspirujących myśli towarzyszących słowom Autorów.

Z tym bądź łaskaw

Redaktorzy

Katowice, 31 lipca 2015 r.

Indeks osobowy

- Ablaniusz** (Flavius Ablavius, Ablabius) 74
- Adamczyk Maria 140
- Adams Sean A. 12, 18
- Albert Wielki, św. 161
- Albrecht Michael von 23, 32
- Aleksander III Wielki, król macedoński 75, 97
- Aleksejeva Brigita 15, 18
- Aleksiewicz Anna 213, 222
- Alexander Loveday 11, 12, 14, 15, 17, 18
- Ameisenówna Zofia 151, 154
- Andronikos z Rodos 23, 32
- Anna Jagiellonka, królowa polska 54–55, 66, 124, 135, 136, 137, 141, 142
- Anonim zw. Gallem 71, 97, 100, 113
- Antoniusz (Marcus Antonius) 22
- Apelles z Kolofonu 133
- Apicjusz (Marcus Gavius Apicius) 23
- Archimedes 9, 12–14, 17, 18, 19
- Arystoteles 9, 10, 11, 18, 19, 36, 43, 45, 75, 247, 248, 250, 278, 288, 290, 293
- Atenajos z Naukratis (Athenaios Naukratites) 27
- Augustyn z Hippony (Aurelius Augustinus), św. 151
- Aulus Postumius Albinus 30, 31–32
- Awianowicz Bartosz 279
- Bachórz** Józef 229, 241
- Backer Alois de 39, 40, 45
- Backer Augustin de 39, 40, 45
- Backvis Claude 291, 298
- Bajor Agnieszka 74, 114, 121, 128, 138, 141, 169, 192, 228, 242
- Bakker Egbert J. 9, 18
- Baliński Karol 258, 260, 267, 270–274, 275, 277
- Banaś-Korniak Teresa 283, 299
- Baran Zuzanna 247, 279
- Barłowska Maria 248, 278
- Bartoszewicz Julian 137, 141
- Barzi (Barzy) Stanisław 50–51, 67
- Batory Krzysztof 132
- Bauer Marcin 98, 113
- Bazyli Wielki, św., ojciec Kościoła 58, 59, 63, 64, 65, 66, 69
- Bąk Magdalena 248, 279
- Benedykt, św. 197, 205
- Beniśawska Konstancja z Ryków (von Ryck) 176–178, 189
- Beniśawski Konstanty 176–177, 189
- Bentkowski Feliks 216
- Berga Adam 218
- Berger-Mayerowa Janina 164, 166
- Bergomens zob. Foresti de Bergamo Giacomo Filippo
- Beta Simone 24, 32

- Białobrzescy, rodzina 139
 Białobrzesci Marcin 5, 131–140, 141, 142
 Biedrzycka Agnieszka 106, 113
 Bielak Franciszek 139, 141
 Bielecki Stanisław 214
 Bielowski August 264
 Bielski Joachim 86, 88–90, 111
 Bielski Marcin (Wolski Marcin) 72, 73–86, 87, 88, 89, 91, 93, 98, 104, 110, 111, 114, 115
 Birkenmajer Aleksander 121
 Birkowski Fabian 152–153, 154, 214, 222
 Blois François-Louis de 198
 Błażowski Marcin 72, 104–109, 110, 112
 Bobrzyński Michał 218, 222
 Boecjusz (Anicius Manlius Severinus Boëthius) 23, 32
 Bogdanowska Monika 248, 278
 Bohomolec Franciszek 184, 186–187, 188, 189, 190, 192, 209, 227, 241, 249, 251, 279
 Bohonos Maria 131, 141
 Bona Sforza d’Aragona, królowa polska 54
 Bonarowa Jadwiga 50, 66
 Bonawentura, św., doktor Kościoła 146
 Borek Piotr 134, 141, 182, 191, 236, 242
 Borowski Andrzej 146, 154, 248, 279
 Boyd Ash Harrison 26, 32
 Branicka Katarzyna z Sapiechów 158, 160–161, 162, 166
 Branicka Konstancja 157, 158, 162–163, 166
 Brodziński Andrzej 264
 Brückner Aleksander 49, 67, 218, 290, 298
 Brzostowski Konstanty Kazimierz 158
 Buchwald-Pelcowa Paulina 49, 54, 57, 67, 120, 128, 228, 241
 Budka Włodzimierz 132, 140
 Budzyńska-Daca Agnieszka 248, 278, 289, 298
 Burchard Maius Johann 39, 45
 Busto Bernard de 161
 Bzowski Abraham 198
 Calcante Cesare Marco 25, 32
 Caligari Giovanni Andrea 215, 222
 Cameron Alan 28, 32
 Carrilho Manuel Maria 247, 279
 Chachulski Tomasz 176, 189, 191, 229, 241, 248, 279
 Chemperek Dariusz 152, 154
 Chmielowski Benedykt 170, 171–172, 189, 191
 Chodkiewiczowie, rodzina 92
 Chodyncki Ignacy 137, 140
 Chrostowski Waldemar 47, 68
 Chrzanowski Paweł 208, 222
 Cieński Marcin 51, 68
 Ciesielska-Borkowska Stefania 146, 154
 Ciesielska Konstancja 86
 Ciesielski Andrzej 86–88, 111, 113
 Ciesielski Jakub 86
 Cimdarsus Joachim 93, 96, 113
 Clauss James J. 9, 18
 Corneille Pierre 231
 Cubrzyńska-Leonarczyk Maria 157, 158, 164, 166
 Curtius Ernst Robert 146, 154, 248, 249, 250, 276, 279
 Cuypers Martine 9, 18
 Cyceron (Marcus Tullius Cicero) 22–23, 24, 31, 32, 33, 36, 38, 41, 45, 75, 248, 279, 289, 292
 Cytowska Maria 23
 Czajkowski Antoni 264
 Czartkowski Adam 236–237, 240
 Czartoryscy, rodzina 175, 176
 Czartoryska Eleonora Monika z Waldstei-
 nów 175, 189
 Czartoryska Izabela z Flemmingów 181, 190
 Czartoryska Izabela z Morsztynów 175, 189, 190
 Czartoryska Maria Zofia z Sieniawskich,
 1° voto Denhoffowa 175, 189
 Czartoryski Teodor 182
 Czechowic Marcin 152, 154
D
 Dacier Anne 173
 Daniłowicz Ignacy 106, 114
 Dąbkowska Justyna 121, 128
 Deotyma zob. Łuszczewska Jadwiga
 Desselio Valerio Andrea 40, 44

- Dębowski Marek 227, 241
 Dihle Albrecht 9, 18
 D'Incerti Amadio Elena 24, 32
 Dindorf Guilelmus 12, 18
 Długosz Jan 72, 90, 108, 109, 112, 114, 288
 Dmochowski Franciszek Ksawery 181, 231
 Dokurno Zygmunt 252, 278
 Domański Juliusz 28, 32, 134, 140
 Dositeos (Dositheos) 12, 13
 Drozjusz (Drosius) 74
 Drożdżewicz Monika 143, 155, 156
 Drużbacka Elżbieta z Kowalskich 171–176, 177, 178, 181, 189
 Duda Henryk 195, 205
 Dueck Daniela 14, 15, 17, 18
 Dufour Piotr 188
 Dunin Janusz 226, 241
 Dworzaczek Włodzimierz 93, 113
 Dybiec Julian 213, 222
 Dymitr Samozwaniec I, car rosyjski 289
 Dzidek Tadeusz 150, 155
 Dziechcińska Hanna 228, 241
 Dzieduszycki Maurycy 211, 214, 222
 Dziewanowski Jakub 184, 190
- E**
 Ehrenberg Gustaw 264
 Eijk Philip van der 9, 18
 Elsner Józef 236, 239, 240
 Empedokles 9
 Engel Georgius 24, 32
 Eryk XIV Waza, król szwedzki 54
 Estreicher Karol 35, 84, 117, 133, 135, 136, 140, 158, 163–164, 165, 166, 167, 212, 223
 Estreicher Karol, wnuk 158, 164, 166
 Estreicher Stanisław 117, 158, 164, 165, 166, 167, 218
 Eustachiewicz Maria 144, 154
 Eutocius z Askalonu (Eutokios) 12, 13, 17, 18
 Ezop (Aisopos) 255
- F**
 Fałęcki Hieronim 162
 Farnese Ranuccio 41, 44
 Fedrus (Gaius Iulius Phaedrus) 255
 Ferber Augustyn 61
 Flaga Jerzy 157, 166
 Flood John L. 93, 113
 Florus (Lucius Anneus Florus) 79
 Foresti de Bergamo Giacomo Filippo 74
 Forstner Dorothea 151, 154
 Fortenbaugh William Wall 10, 18
 Franciszek z Asyżu, św. 161
 Fryde Ludwik 247, 277, 279
 Fryderyk August I, król saski 236, 238, 240
 Fulińska Agnieszka 292, 294, 298
- G**
 Garczyński Stefan 246, 264
 Gaszyński Konstanty 246, 264, 265, 277
 Gawath Jakub 197, 205
 Gelenius Idzi 73
 Gelliusz (Aulus Gellius) 23, 25, 32
 Gembicki Wawrzyniec 215, 222
 Genette Gérard 257, 279
 Gertruda (von Hackeborn), św. 197, 205
 Gertruda Wielka z Helfy, św. 196, 197–198, 204
 Gis Kasper 73
 Giżycki Jan Marek (pseud. Wołyniak) 157, 167, 208, 223
 Glaber Andrzej 48–49, 50, 67
 Głębicka Ewa Jolanta 57, 68, 284
 Głowiński Michał 38, 45
 Goliński Zbigniew 143, 155, 231
 Gołuszka Małgorzata 132, 140
 Gomez Madeleine-Angélique de 173
 Gondek Elżbieta 226, 241
 Gorzkowski Albert 24, 145, 154, 249, 250, 279
 Gosławski Maurycy 253–254, 256–257, 259, 262, 277
 Goszczyński Seweryn 258–259, 266–267, 277
 Górka Łukasz 52–53, 67
 Górnicki Łukasz 289
 Grabowski Ambroży 214, 223
 Gramatowski Wiktor 225, 241
 Grochowski Stanisław 121–123, 127, 128

- Grodecki Roman 97, 113
 Gröll Michał 179–180, 188
 Gruchała Janusz Stanisław 48, 51, 52, 60, 67, 144, 145, 154, 265, 279
 Grudziński Mikołaj 42
 Grzebień Ludwik 36, 45
 Grzegorz XVI, papież (właśc. Bartolomeo Alberto Cappellari) 212
 Grzegorz z Żarnowca 122
 Grześkowiak Radosław 152, 154
 Guillemot Wilhelm 62, 68
 Gulbinowicz Henryk 132, 141
 Guttenberg Johannes 7
 Gutzwiller Kathryn 9, 10, 18
 Gwagnin Aleksander (Alessandro Gwagnini) 72, 73, 98–103, 104, 106, 109, 110, 112, 113, 114, 115
- H**
 Hanczakowski Michał 250, 279
 Hanusiewicz Mirosława 51, 68, 143, 145, 154, 155
 Harrison Stephen 23, 33
 Heiberg Johan Ludvig 12, 13, 17, 18
 Hempel Rafał 178
 Hendrickson George Lincoln 22, 32
 Henryk III Walezy, król polski 73, 93
 Herkommer Elmar 248, 249, 279
 Hernas Czesław 145, 155
 Herodot (Herodotos) 14, 15, 231
 Hezjod z Beocji (Hesiodos) 9
 Hipokrates z Kos (Hippokrates) 9, 18
 Hołowiński Ignacy 127, 128
 Homer (Homeros) 9, 11, 16, 18, 75, 94, 95, 96, 98, 145, 155, 174, 286
 Hooper William Davis 26, 32
 Horacy (Quintus Horatius Flaccus) 22, 23, 28, 32, 145, 283, 284, 286, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299
 Hornig Dieter 257, 279
 Hoszowski Konstanty Moroz 158, 166
 Houlières Antoinette des 173
 Hubbell Harry Mortimer 22, 32
 Hünefeld Andrzej 62–63, 66, 68
- I**
 Izokrates (Isokrates) 28
- J**
 Jabłonowski Dymitr Hipolit 170–171
 Jachowicz Stanisław 264
 Jachymczyk Adam 291, 298
 Jacintides Bazyli (Hiacynt Bazyli) 93, 97, 113
 Jadwiga Andegaweńska, królowa polska 238
 Jadwiga Jagiellonka, królowa polska, margrabina brandenburska 54, 68
 Jakub Lubelczyk 52–53, 54, 67, 68
 Jakubowski Wojciech 180, 190
 Jan II Kazimierz Waza, król polski 73
 Jan III Sobieski, król polski 73
 Jan III Waza, król szwedzki 54
 Jan Chryzostom (Złotousty), św. 213
 Jan Duns Szkot, św. 42, 43
 Jandołowicz Marek 207, 208
 Janson Tore 12, 18, 21, 24, 28, 33
 Januszowski Jan 57, 68, 135
 Jarczykowa Mariola 8, 47, 69, 74, 114, 121, 128, 138, 141, 169, 170, 191, 192, 228, 242
 Jarośniński Zbigniew 143, 155
 Jarosz Adam 170, 191, 192, 226, 241
 Jaroszewicz-Pieresławcew Zoja 164
 Jaskała Roman 217, 223
 Jaworski Władysław 126, 127, 128
 Jeleński Gedeon 187
 Jełowicki Aleksander 212, 274, 278
 Job Marek 9, 19
 Jozefus (Titus Flavius Josephus) 74
 Juchnevičienė Nijolė 15, 17, 18
 Juda Maria 121, 128
 Juliusz Cezar (Gaius Iulius Caesar) 97
 Jurewicz Oktawiusz 22, 32
 Jurkiewicz Jan 73
 Justyn (Marcus Junianus Justinus) 74, 79
 Justynian I Wielki, cesarz rzymski 74
- K**
 Kaczmarek Maria 57, 68
 Kadłubowski Michał 185, 189
 Kadulska Irena 210, 211, 223
 Kajsiewicz Hieronim 256, 261–262, 264, 272, 275, 276, 277
 Kallimach (właśc. Filippo Buonaccorsi) 250, 279

- Kalwin Jan 59
Kania Ireneusz 10, 18
Kapłon Andrzej 228, 241
Kardas Kacper 123
Karion, Carion Johann 74, 79
Karnkowski Stanisław 63, 64, 67, 123, 135, 136, 137, 138
Karol Wielki, król Franków, cesarz rzymski 236
Karpiński Adam 284
Karpiński Franciszek 181, 185, 189
Karyłowski Tadeusz 74
Kaster Robert A. 29, 32
Katarzyna Jagiellonka, królowa szwedzka 54
Katarzyna z Szamotuł 48
Katon Starszy zw. Cenzorem (Marcus Porcius Cato) 26, 28, 30, 31–32, 41, 45
Kawecka-Gryczowa Alodia 121, 133, 140
Keller Christoph Martin 40, 45
Kennedy George 24, 32
Kiejstut Giedyminowicz, książę trocki, wielki książę litewski 97
Kirchmann Johann 40, 44
Kiszka Leon 158
Kleiner Juliusz 269, 274, 278
Klimowicz Mieczysław 250, 279
Kłapsia Jan 196, 201–203, 204
Kmita Piotr 48–49, 50, 67
Kniaźnin Franciszek Dionizy 180–181, 186, 190, 191, 192, 204, 205, 225, 241, 251, 279
Knysz-Tomaszewka Danuta 294, 298
Koblański Józef 180, 190
Kochan Anna 51, 68
Kochanowski Jan 57, 58, 61, 65, 67, 68, 98, 113, 209, 276, 286, 287, 288, 293, 295, 296, 298
Kochanowski Piotr 73, 294, 298
Kochowski Wespazjan 73, 144, 147–148, 153, 154, 155, 156
Kocowski Bronisław 121
Kolumella (Lucius Iunius Moderatus Columella) 23
Komender Teresa 132, 140
Konarski Adam 118, 127
Konarski Stanisław 179–180, 181, 182–183, 184, 190, 191
Konon z Samos 13
Kopeć Józef Jerzy 147, 155
Korsak Julian 264
Korynna z Tanagry (Corinna) 177
Kostkiewiczowa Teresa 65, 68, 133, 141, 176, 186, 192, 228, 231, 234, 240, 241, 242, 251, 254, 263, 265, 279
Kościelecki Łukasz 124–125, 127, 136
Kościuszko Tadeusz 270
Kot Stanisław 86, 113
Kotarska Jadwiga 228, 241
Kotula Rudolf 164, 166
Kowalczyk Marta 197, 204
Kowalczykowa Alina 229, 241
Kowalska Danuta 203, 205
Kowalski Franciszek 258, 277
Krajewski Michał Dymitr 233
Kramer Gustav 15, 18
Krasicki Ignacy 181, 233, 250, 255, 279
Kraszewski Józef Ignacy 262–263, 264, 269–270, 278
Krojzl Clare 9, 18
Krokowski Ernest 62, 66
Kromer Marcin 72, 85, 103–104, 105, 106, 107, 108, 109, 111–112, 114, 115, 288
Krókowski Jerzy 74, 113, 132, 138, 139, 141, 295, 298
Kryszpin-Kirszensztejn Andrzej Kazimierz 187, 190
Krzycki Andrzej 179
Krzyszkowski Innocenty 139
Krzywy Roman 98, 113, 291, 298
Ksenofont z Aten 74
Książek-Bryłowa Władysława 195, 205
Kuczyński Stanisław 237–238, 240
Kulesza-Damaziak Beata 151, 154
Kullmann Wolfgang 10, 18
Kumaniecki Kazimierz 23
Kuran Magdalena 118, 119, 128
Kuran Michał 71, 98, 106, 113, 114, 115
Kuźmina Dariusz 64, 68, 119, 128
Kwiatkiewicz Jan 8, 35–39, 40, 42, 44, 45, 46

- Kwintylian (Marcus Fabius Quintilianus) 24–26, 32, 33, 36, 45, 289
- L**ambert Anne-Thérèse de Marguenat de Courcelles 173
- Lambin Denis 292
- Lāms Ojārs 15, 18
- Lausberg Heinrich 24, 33, 145, 154, 249, 279
- Lenartowicz Teofil 264
- Leśniak Kazimierz 278, 279
- Lewocka Katarzyna z Lipińskich 226, 227, 233–236, 239, 240
- Linde Samuel Bogumił 105, 199, 230
- Lindsay Hugh 14, 18
- Lipiński Jacek 226, 242
- Lipsius Justus (Lipsius Justus) 38
- Liwiusz (Titus Livius Patavinus) 79, 96, 97
- Loewe Iwona 249
- Lubomirski Stanisław Herakliusz 184, 190
- Lucyliusz (Caius Lucilius) 28
- Ludwik z Granady (Louis de Sarría), św. 145–146, 154
- Lukan (Marcus Annaeus Lucanus) 23, 28
- Lukian, Lucjan z Samosat (Lukianos) 11–12, 18
- Lukrecjusz (Titus Lucretius Caro) 28
- Lukullus Lucjusz Licyniusz (Lucius Licinius Lucullus) 30, 31
- Lyszczyna Jacek 248, 253, 259, 277, 279
- Ł**ętowski Ludwik 137, 141
- Łoś Jan 290, 298
- Lubińska Tekla Teresa z Bielińskich 226, 227, 229, 236, 238, 240
- Łukasz Ewangelista, św. 12
- Luszczewska Jadwiga (Deotyma) 226, 227, 229, 236, 237–238, 240, 264
- M**aciejewski Marian 247, 279
- Maciejowski Bernard 285
- Maciuszko Janusz Tadeusz 51, 68
- Macrobius Plotinus Eustathius 27, 28, 29, 30
- Majcher Grażyna 291, 298
- Majeran Roman 43
- Makrobiusz (Ambrosius Theodosius Macrobius) 21, 27–32, 33
- Makuchowska Marzena 195, 204
- Malczewski Antoni 247, 279
- Maleszyński Dariusz Cezary 134, 141
- Malicki Jan 289, 298
- Malicki Marian 132, 140
- Malinowski Mikołaj 106, 113
- Malińska Anna 157, 167, 168
- Małkiewiczówna Helena 151, 155
- Manuzio Aldo 40
- Manuzio Paolo 40, 41–42, 44, 45
- Marcinkowska Małgorzata 195, 205, 206
- Marcinkowski Kajetan Jaxa 251–252, 254–255, 257, 259, 278
- Marcjalis (Marcus Valerius Martialis) 39, 45
- Marek z Weidy 197
- Marinone Nino 28, 33
- Marshall Peter K. 25
- Maryna Mniszchówna, carowa rosyjska 289
- Maslov (Rodin) Boris 11, 18
- Masłowska-Nowak Ariadna 181, 191, 284
- Matejko Jan 211
- Mayenowa Maria Renata 57, 68
- Mazurkowa Bożena 8, 74, 109, 114, 119, 128, 133, 141, 169, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 188, 191–192, 193, 204, 205, 209, 223, 225, 226, 228, 229, 230, 236, 237, 239, 240, 241–242, 248, 249, 250–251, 254, 265, 279, 288
- Mecherzyński Karol 212, 213–215, 216, 222
- Mechtylda (von Hackeborn), św. 162, 197–198, 205
- Meller Katarzyna 47, 52, 53, 54, 56, 66, 68, 152, 154
- Metternich Klemens Lothar von 212
- Meyer Michel 247, 279
- Michałowska Teresa 139, 141, 143, 155, 226, 242, 284, 286, 289, 294, 298
- Mickiewicz Adam 211, 247, 252–253, 259–260, 261–262, 263, 276, 278, 279

- Miechowita Maciej 288
 Miechowski Maciej zob. Miechowita Maciej
 Mieczkowska Halina 132, 140
 Mikołaj I Romanow, car rosyjski 212
 Mikulski Stefan 184, 190
 Mikulski Tadeusz 92, 114, 176, 181, 192
 Milejewski Paweł 47, 56–57, 66, 68
 Milius Jan Walenty 92, 94–95, 96, 113
 Minasowicz Józef Epifani 173–175, 178–179, 181, 189, 191
 Mitosek Zofia 134, 141
 Mitzner Piotr 65, 68
 Mniszchowie, rodzina 285, 287, 297
 Mniszech Jerzy 285
 Mniszech Mikołaj 297
 Mniszech Zygmunt 297
 Moerbeke Guillaume de 11, 18
 Morhof Daniel Georg 39, 40, 41, 45
 Morstin Ludwik Hieronim 295–296, 298
 Mostowska Anna z Radziwiłłów 226
 Mrowcewicz Krzysztof 284
 Muratowicz Sefer 178
 Myszkowski Jan 57, 68
 Myszkowski Piotr 57, 58, 124, 136, 138
- N**
 Napoleon I Bonaparte 236
 Naukler, Naucler (Johannes Nauclerus) 74
 Nehring Władysław 217–218, 219, 222
 Niedźwiedz Jakub 250, 279
 Niemcewicz Julian Ursyn 181, 190, 257–258, 278
 Niemojewski Marcin 165
 Niestojewski Marcin 165
 Nieznanowski Stefan 49, 67
 Nitecki Piotr 132, 141
 Norwid Cyprian Kamil 264
 Novarini Aloysio 161
 Nowak Zbigniew 62, 68, 183, 190
 Nowicka-Jeżowa Alina 143, 155, 291, 294, 298
- O**
 Ocieczek Renarda 7, 71, 72, 73, 74, 114, 119, 120, 128, 133, 141, 144, 155, 169, 176, 186, 191, 192, 204, 205, 225, 226, 227, 228, 230, 241, 242, 250, 279, 284, 298
 Odyniec Antoni Edward 232, 242, 253, 260, 275–276, 278
 Ogierman Leonard 137, 141
 Ogrodziński Wincenty 290, 298
 Okęcki Antoni 188, 191
 Oktawian August (Gaius Iulius Caesar Octavianus), cesarz rzymski 14, 18
 Olelkowicz Aleksander 91
 Olelkowicz Jerzy 91
 Olelkowicz Symeon 91
 Oleśnicka Zofia 295
 Oleśnicki Mikołaj 295
 Oleśnicki Zbigniew 72, 108, 109, 114
 Olgierd Giedyminowicz, wielki książę litewski 97
 Olma Marceli 134, 141, 182, 191, 236, 242
 Opacki Ireneusz 74, 114, 119, 128, 133, 141, 169, 191, 192, 228, 241, 242
 Opalińska Anna 147, 154
 Orsini Alessandro 41, 44
 Osiński Ludwik 231, 264
 Ossowski Krzysztof Kazimierz 45
 Osterberger Jerzy 93
 Otwinowska Barbara 38, 45, 139, 141, 226, 242, 284, 298
 Otwinowski Konstanty 212, 220, 222
 Owidiusz (Publius Ovidius Naso) 23, 28, 77, 101
 Ożóg Zenon 195, 205
- P**
 Pachciarek Paweł 151, 154
 Paprocki Bartłomiej (Bartosz) 139, 141
 Papuci-Władyka Ewdoksia 122
 Parandowski Jan 294, 298
 Parmenides z Elei 9
 Paszkowski Marcin 72, 98, 102, 106, 112, 113
 Paterkulus Wellejusz (Marcus Velleius Paterculus) 28
 Pawłowiczowa Janina 234, 242
 Pazera Wojciech 117, 122, 128
 Pazyra Stanisław 121

- Pelc Janusz 49, 67, 293, 298
 Pelletier Gérard 39, 45
 Peplowski Franciszek 57, 68, 203
 Petrycowa Anna z Wenigów 291
 Petrycy Gabriel 291
 Petrycy Sebastian 284–285, 286–296,
 297, 298, 299, 300
 Pidłypczak-Majerowicz Maria 158, 164,
 165, 166
 Piecuch Małgorzata 207, 223, 224
 Pietkiewicz Rajmund 47, 50, 55, 68
 Piętka Roman 292, 294, 298
 Pindar (Pindaros) 177
 Piotr Chryzolog (Złotousty), św. 215
 Piotrkowczyk Andrzej, ojciec 120
 Piramowicz Grzegorz 184, 190
 Pirożyński Jan 54, 68
 Pistorius Joachim 103
 Pius II, papież (właśc. Enea Silvio Piccolomini) 74
 Pius V, papież (właśc. Michele Ghislieri) 55
 Platon (Plato) 11, 27, 76, 83
 Plezia Marian 97, 113, 145, 155
 Pliniusz Starszy (Gaius Plinius Secundus, Maior) 23, 28
 Płachcińska Krystyna 98, 113
 Podbielski Henryk 14, 18, 247, 278
 Pol Wincenty 274, 278
 Pollak Roman 140, 294, 298
 Pompejusz Trogus 79
 Poniatowska Konstancja z Czartoryskich 175, 189
 Potheary Sarah 14, 18
 Potocki Stanisław Szczęsny 181, 190
 Potocki Wacław 144, 148–152, 153, 155,
 156
 Powell Jonathan G.F. 23, 33
 Powęski Piotr zob. Skarga Piotr
 Prokop Cesarz, Prokopiusz z Cezarei (Prokopios Kaisareus) 74
 Przedziecki Aleksander Narcyz 54, 68
 Przybylski Ryszard 226, 242
 Przyklenk Joanna 72, 114
 Pszczółkowska Zenobia Lidia 183, 190
 Ptaszycki Stanisław 51, 67
 Ptolemeusz Klaudiusz (Claudius Ptolemaeus) 14
 Puteanus Erycius 40, 45
 Putten Heinrich van der 38, 40
 Puzynina Albina Gabriela z Güntherów 226, 227, 236–237, 240
R
 Rachtet Guy 122
 Racine Jean-Baptiste 231
 Raczyński Jan 183, 191
 Radliński Jakub 178, 182, 191
 Radziszewska Jadwiga 106, 114
 Radziwiłł Jerzy 91, 132, 136, 138
 Radziwiłł Krzysztof 57, 58, 66
 Radziwiłł Mikołaj Jerzy 93
 Radziwiłł Mikołaj Krzysztof (Czarny) 54–55, 66
 Radziwiłłowie, rodzina 58
 Rak Iwona 117, 129, 137, 141
 Rak Piotr 150, 155
 Rakiewicz Augustyn 157–164, 165, 166,
 167, 168
 Ramberto Benedetto 41, 42
 Rechowicz Marian 157, 167
 Rej Mikołaj 51, 52, 61, 67, 68, 117, 118,
 119, 124, 128
 Reklewski Wincenty 264
 Robortello Francesco 103, 112
 Rogaliński Józef 185, 190
 Rogaliński Kasper 183, 190, 191
 Rostworowski Emanuel 183, 190
 Rott Dariusz 289, 298
 Roźniatowski Abraham 144–147, 149,
 153, 154, 155, 156
 Rümniece Ilze 15, 18
 Rusca Luigi 25, 32
 Russo Lucio 10, 14, 15, 18
 Ryba Renata 7, 186, 204, 205, 248, 249,
 250, 251, 279
 Rybiński Maciej 61–62, 66
 Rychlewska Ludwika 23
 Rydel Lucjan 295, 298
 Rysiński Salomon 57–60, 61, 64, 66, 69
 Rzewuski Wacław 178, 184, 185, 190, 191

- S**abellik (Marcus Antonius Coccius Sabellicus) 74
 Sadowska-Skurowa Halina 164, 167
 Safona (Sappho) 177
 Santini Carl 21, 33
 Sapota Tomasz 21, 33
 Sarbiewski Maciej Kazimierz 38, 145, 155
 Sarnowska-Temeriusz Elżbieta 133, 139, 141, 176, 186, 192, 226, 228, 242, 251, 265, 279, 284, 298
 Sawa Robert 58
 Schanze Helmut 247, 279
 Scipio del Campo Jan 217
 Scivoletto Nina 21, 33
 Seneka Młodszy (Lucius Annaeus Seneca, Minor) 28, 38
 Sesboüé Bernard 150, 155
 Siebeneicher Mateusz 85, 117
 Siemieński Lucjan 264
 Siemikowski Jan 86
 Sitkowa Anna 7, 74, 114, 118, 119, 121, 125, 128, 131, 133, 134, 137, 138, 141, 142, 169, 176, 192, 228, 242, 265, 279
 Skalski Bazyli 284
 Skarbak Fryderyk 233, 234, 235
 Skarga Piotr 125, 126, 128, 137, 207–221, 222, 223, 224
 Skimina Stanisław 145, 155
 Skórkowski Karol 212, 213, 223
 Skwarczyńska Stefania 293, 298
 Słomak Iwona 35, 45, 46, 161, 263, 265
 Słowacki Juliusz 268–269, 272, 274, 278
 Smereka Władysław 148, 155
 Soarez Cyprian 36, 45
 Sokolski Jacek 51, 68, 139, 141
 Sokołowska Jadwiga 145, 155
 Sokrates 11
 Sołczyk Beata 225, 243
 Sowiński Jan 232, 242
 Spengel Leonard 11, 18
 Stabryła Stanisław 74
 Stanczykiewicz Samogita Jan 94
 Stanisław August Poniatowski, król polski 180
 Stanisław Marek 245, 272, 276, 279, 280
 Staniszewski Zdzisław 225, 242
 Starnawski Jerzy 114, 125, 128, 139, 141
 Starowieyski Marek 203, 205
 Starowolski Szymon 139, 141
 Staszic Stanisław 184, 190
 Stefan Batory, król polski 73, 91, 93, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 142
 Stefanowska Zofia 125, 128
 Sternacki Sebastian 61, 69
 Strabon z Amasei 9, 14, 15–17, 18, 19, 20
 Strada Famiano 40, 41, 44
 Strykowski Maciej 72, 73, 80, 90–98, 99, 101, 106, 110, 112–113, 114, 115
 Strzelecki Mateusz 93, 96–97, 113
 Sylwiusz zob. Pius II
 Syrokomla Władysław 72, 248, 279
 Szarfenberg Mikołaj 50–51, 67
 Szczerbicka-Ślęk Ludwika 295, 298
 Szelest Hanna 23
 Szlachta Bogdan 218, 223
 Szostowicz Urban 180
 Szwed Robert W. 212, 223
 Szymański Stanisław 187–188, 191
Ślaski Jan 293, 298
 Śliwicki Piotr Jacek 182, 184, 190
 Święcki Tomasz 137, 141
 Świętochowski Robert 157, 164, 166, 167
Tacyt (Publius Cornelius Tacitus) 97
 Tarkwiniusz Pyszny (Lucius Tarquinius Superbus), król rzymski 177
 Tarnowski Stanisław 218, 223
 Tasso Torquato 73, 294, 298
 Tazbir Janusz 125, 128, 207, 223
 Teofrast z Eresos (Theophrastos) 10
 Teresa Kunegunda Sobieska, królowna polska 152, 155
 Tetmajer Józef, Przerwa 252, 261, 278
 Teusz Leszek 143, 144, 155
 Thomasius Jakob 40, 44
 Timmermans Benoît 247, 279
 Toczyłowski Piotr 184–185, 190
 Tokarska Anna 137, 141
 Tomasz z Kempis 163
 Treichel Irena 213, 223

- Trembecki Stanisław 181
 Tronina Antoni 47, 68
 Trzeciecki Andrzej, młodszy 51, 68, 74,
 77–79, 82, 85, 86, 111, 113, 114, 121, 128,
 132, 133–135, 136, 138, 139, 140, 141,
 142, 169, 192, 228, 242
 Trzynadłowski Jan 121
 Tucci Stefano 178
 Tocytydes, zob. Tukidydes
 Tukidydes z Aten (Thukydides) 15, 75
 Turowski Kazimierz Józef 139, 141, 144,
 153, 215–217, 221, 223
 Turzyński Ryszard 151, 154
 Tutak Kinga 72, 114
 Twardy Paweł 196, 201, 204
 Tylicki Piotr 213–214, 223
 Tyssot (Tissot) Samuel August 183, 184,
 190
 Tyszkiewicz Eustachy (właśc. Ostafi Se-
 rafin) 93, 95–96, 113
 Tyszkiewicz Jerzy 93
 Tyszkiewicz Wasyl 93
- U**
 Uchański Jakub 121, 123, 124, 127
 Ujejski Kornel 264–265, 267–269, 278
 Ulewicz Tadeusz 109, 114, 226, 242, 250,
 279
- V**
 Valpy Abraham John 39, 45
 Voltaire (właśc. François-Marie Arouet)
 231
- W**
 Walch Johann Georg 40, 45
 Warron (Marcus Terentius Varro) 23,
 26, 32
 Wasilewski Edmund 264, 265–266, 278
 Wassenberg Eberhard 73
 Weinrich Harald 257, 279
 Wereszczyński Józef 176, 192, 265, 279
 Wergiliusz (Publius Vergilius Maro) 74,
 96, 145, 155, 292
 Wichowa Maria 171
 Wierzbicka-Michalska Karyna 226, 242
 Wietor Hieronim 50, 66, 226, 242, 250,
 279
 Więckowska Helena 121
- Wilczek Piotr 248, 278
 Wilczewska Krystyna 203
 Wilgosiewicz-Skutecka Renata 98, 99,
 114
 Wincenty z Szamotuł 74, 79–80, 82, 111
 Wincenty zw. Kadłubkiem 72
 Windakiewicz Stanisław 221
 Winiarska Izabela 202, 203, 205
 Winterbottom Michael 24
 Wirzbięta Maciej 52, 54, 117
 Wiśniewski Antoni 178
 Wiśniowiecki Serwacy Korybut 162
 Witczak Tadeusz 51, 68
 Witenes (Vytenis), wielki książę litewski
 97
 Witkowska Alina 226, 242
 Witold Kiejstutowicz, wielki książę li-
 tewski 97
 Witwicki Stefan 215, 216, 253, 255, 256,
 260, 261, 278
 Władysław IV Waza, król polski 73,
 215, 222
 Wojciech, bł. 161
 Wojtak Maria 195, 205
 Wojtkowiak Zbysław 92, 93, 99, 101,
 106, 113, 114
 Wojtyska Henryk Damian 147, 155
 Wolinski Joseph 150, 155
 Wolrab Jan 124
 Wolska Barbara 248, 279
 Wolski Marcin zob. Bielski Marcin
 Wolski Włodzimierz 254, 278
 Wołowicz Kazimierz 182–183
 Wołyniak zob. Giżycki Jan Marek
 Woronczak Jerzy 57, 68
 Woronczakowa Lucyna 203
 Woroniecki Jacek 157, 167
 Wójcicki Jacek 181, 191, 284–285, 289,
 290–294, 296, 297, 299, 300
 Wróbel Małgorzata 14, 15, 18
 Wróbel Walenty 47, 48, 50, 51, 66, 67,
 68
 Wróblewska Tekla z Borzymowskich
 226, 227, 229–233, 239, 240, 241
 Wrześniak Małgorzata 151, 154
 Wuchaliusz Leopolda Jan 146, 154

- Wujek Jakub 63–65, 67, 68, 117–127, 128, 129, 131, 137, 141
Wybicki Józef 181, 183, 185, 190
Wyrwicz Karol 185–186, 187, 188, 191
- Y**
Yepes Didacus 198
- Z**
Zakrzewska Wanda 151, 154
Zakrzewski Wincenty 218
Załuski Andrzej Chryzostom 152, 155
Załuski Józef Andrzej 172–173, 175–176, 178–179, 181–182, 189, 191
Zamoyska Gryzelda (Krystyna) z Batorych 132
Zamoyski Jan 132, 133, 138, 184, 190
Zamoyski Jędrzej 183, 190
Zathey Kazimierz 131, 141
Zawadzki Józef 236, 240
Zawirowski Józef 295, 298
Zebrzydowski Mikołaj 98, 144, 154, 286
Zeuksis z Heraklei (Zeuksis Herakleotes) 122
Zieliński Edward Iwo 43
Ziomek Jerzy 293–294, 298
Zofia Jagiellonka, królowna polska, księżna brunszwicka 54, 68
Związek Jan 213, 223
Zwinogrodzka Ewa 132, 140
Zygmunt I Stary, król polski 51, 68, 80
Zygmunt II August, król polski 51, 54, 55, 68, 73, 74, 75–76, 82–84, 85, 93, 103, 111, 112
Zygmunt III Waza, król polski 73, 88–90, 104, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 218, 219, 221, 222, 223

Indeks osobowy opracowała
Małgorzata Marcinkowska

Redaktor Magdalena Białek

Projektant okładki Emilia Dajnowicz

Redaktor techniczny Małgorzata Pleśniar

Korektor Ligia Dziadas

Łamanie Alicja Załęcka

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-8012-515-5
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-516-2
(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 19,5. Ark. wyd. 24,0.
Papier Alto 80 g/m² Cena 42 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:

EXPOL P. Rybiński, J. Dąbek Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Autorzy podjęli się wieloaspektowego opracowania dotychczas zaniedbanego badawczo obszaru piśmiennictwa polskiego, tekstów wchodzących w skład tzw. ramy wydawniczej, których celem było zalecanie przyszłym czytelnikom podawanego do druku dzieła, aby ich zainteresować z wielu powodów: estetycznych, dydaktycznych, ludycznych, erudycyjnych i wielu innych. [...] Książka ta jest bardzo potrzebna i użyteczna w naukach humanistycznych. Okaże się przydatna na warsztacie historyka literatury, bibliologa, socjologia literatury, badacza komunikacji literackiej i społecznej, historyka kultury.

Z recenzji wydawniczej
prof. dr hab. Marii Wichowej

Więcej o książce

CENA 42 ZŁ | ISSN 0208-6336
(+ VAT)

WYPowiedzi ZALECAJĄCE W KSIĄŻCE DAWNEJ I WSPÓŁCZESNEJ

